

№ 44/1967.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag om utverkande av extraordinarie anslag
för uppförande av landskapets självstyrelsegård
jämt museibyggnad och ämbetsbostad för lant-
rådet, samt parkeringsanläggningar och med
Ålands turisthotell gemensamma tekniska an-
läggningar och befolkningsskydd.

Ålands landsting har i skrivelse den 23 mars 1962 hos Ålandsdelegationen anhållit om ett extraordinarie anslag om 300.000 mark för förvärvande av tomterna n:ris 1 och 2 i III kvarteret av stadsdelen Storängen i Mariehamn för en landskapsgård samt för uppgörande av preliminär byggnadsplan för landskapsgården. Sedan Ålandsdelegationen den 19 december 1962 godkänt framställningen har Republikens President den 10 februari 1965 stadfäst Ålandsdelegationens beslut.

För de åtgärder, som rörande planeringen och finansieringen av självstyrelsegården därefter vidtagits av landskapsmyndigheterna fram till utgången av år 1966, har redogjorts i skrivelse till Ålandsdelegationen den 13 januari 1967. Samma redogörelse har tillställts finansministeriet. Såvitt angår landstingets beslut den 28 december 1966 om, dels att avstå från användandet av förenämnda extraordinarie statsanslag av den 10 februari 1965 och dels att påföra kostnaderna för landskapsgården landskapets ordinarie medel, har Ålandsdelegationen i skrivelse till landskapsstyrelsen den 16 februari 1967 yttrat bl.a. följande:

"På dessa grunder och med beaktande av stadgandena i 29 och 30 §§ Självstyrelselagen finner Ålandsdelegationen landskapets utgifter för själva uppförandet av en landskapsgård vara av den beskaffenheten att deras upptagande i den ordinarie budgeten icke överensstämmer med de syftemål som självstyrelselagen velat tillgodose genom att skapa en särskild handläggningsordning för extraordinarie utgifter. En behandling i samband med den ordinarie utjämningen kunde för övrigt medföra svårigheter och dröjsmål, vilka äro vanskliga att på förhand överblicka. Delegationen finner på dessa grunder lagens stadganden böra uppfattas så, att nämnda utgifter icke höra till den ordinarie utjämningen. Denna mening har delegationen uttalat jämväl i ett till Finansministeriet i dag avgivet utlåtande i saken."

Ålands landsting har visserligen icke avstått från sin principiella uppfattning att utgifterna, inte endast för ritningarna utan jämväl för själva uppförandet av självstyrelsegården, kan anses ha karaktären av

ordinarie utgifter för självförvaltningens behov och att anslag sålunda borde kunna upptagas i landskapets ordinarie budget och utgifterna prövas i samband med ordinarie utjämning. Att en anhållan i extraordinarie väg kan anses innebära mindre risktagande genom att kompensationsbesked då erhålles innan anslaget utnyttjas, eller att en prövning i samband med den ordinarie utjämningen eventuellt kan förlänga tiden för behandlingen av ordinarie budgeten i Ålandsdelegationen, torde inte inverka på den principiella gränsdragningen och valrätten mellan ordinarie och extraordinarie väg. Men för att, med hänsyn till Ålandsdelegationens ställningstagande, undvika komplikationer, som ytterligare kan fördröja byggnadsplanernas realiserande och då den sakliga behandlingen inte gör skillnad mellan extraordinarie anslag och ordinarie utgifter, har den extraordinarie vägen nu valts när det gäller kostnaderna för uppförandet av ifrågavarande byggnader.

Placering och tomter.

Beträffande placeringen av självstyrelse(landskaps)gården jämte Ålands museum och de tillhörande anläggningarna hade närmast i samband med att arbetena på en generalplan för Mariehamns stad framskridit, konstaterats nödvändigheten av en ny- och omplanering av stadens centrala delar. Stadsfullmäktige i Mariehamn och Ålands landskapsstyrelse beslöt, efter gemensamma förberedande diskussioner och utredningar, låta föranstalta en nordisk arkitekttävling om landskapet Ålands förvaltnings- och kulturcentrum i Mariehamn. Tävlingsens syftemål var att få fram ett projekteringsförslag för Ålands självstyrelsegård och Ålands museum och ett utvecklat idéförslag för landskapets turisthotell. Prisnämnden, som den 28 februari 1966 kungjort sitt enhälliga beslut, hade med första pris belönat ett av arkitekt Helmer Stenros, från Helsingfors, utarbetat förslag. Enligt detta förslag skulle förenämnda byggnader placeras mellan Strandgatan och den planerade östra huvudleden med självstyrelsegården som arkitektonisk höjdpunkt vid Torget och turisthotellet omkring 300 meter norrom självstyrelsegården, i nära anknytning till havsviken Slemmern och stadens affärscentrum. Staden låter för närvarande utarbeta stadsplan i enlighet med det segrande förslaget i arkitekttävlingen. Den blivande stadsplanen framgår av bilaga. Erforderlig tomtmark utgör totalt 30.760 m² varav huvuddelen eller 28.151 m² doneras av staden i samband med att vissa andra tomtöverenskommelser med staden fullföljes. Därutöver kommer de privatägda tomterna N:ris 1 samt 2a och 2b i VIII kvarteret av stadsdelen Kvarnberg att beröras. Dessa tomter anskaffas genom direkta förhandlingar med vederbörande ägare. För tomtförvärv avses att utnyttja reserva-

tionsanslaget under 10 Ht.VII:2 i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat för år 1967. Nämnas bör att Societetshusets tomt jämte byggnader tidigare av staden ställts till landskapets disposition för uppförande av ett nytt turisthotell, vilket dock enligt den nya centrumplanen för Mariehamn skulle placeras norr om självstyrelsegården. Sista-sagda bör framhållas även här då samtliga nu aktuella byggnader i hög grad sammankomponerats!

Projektering.

Projekteringen av de nu ifrågavarande byggnaderna, vilken anför-trots arkitekten Helmer Stenrös på grund av det av honom utarbetade segrande förslaget i arkitekttävlingen om stadens administrativa cen-trum, har nu framskridit så långt att planritningar och fasadritningar i skala 1:100 jämte arbetsbeskrivning föreligger färdiga och bifogas!

Vid uppgörandet av byggnadsprogrammet för självstyrelsegården har byggnadens karaktär och funktion varit vägledande när det gällt utrym-menas storlek och val av material. Härvid har man utgått ifrån att självstyrelsegårdens funktioner när det gäller ämbetsverksdelen skall minst motsvara länsstyrelseförvaltningens funktioner i riket.

Byggnadernas kvalitetsklass.

De av Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena utfärdade direktiven angående byggnaders klassificering hänför länens förvaltningsbyggnader till kvalitetsklass II. Landskapsmyndigheterna har därför förutsatt att självstyrelsegårdens ämbetsverksdel, såväl ifråga om utrymmen som material, skall hänföras till, i regel, denna klass. Landskapsmyndigheterna anser också att man ifråga om en dylik byggnad bör i skälighet beakta framtida behov och krav, ävensom att man med hänsyn till beräknad användningstid och det slitage en dylik byggnad utsätts för, använder härför lämpat och kvalitetsmässigt för-svarligt material. Aulan, landskapsstyrelsens sessionsrum och samlings- rum samt lantrådets ämbetsrum och väntrum är projekterad i förhöjd kvalitetsklass II, personalbostäderna i kvalitetsklass III.

Självstyrelsemyndigheterna anser att den arkitektoniska huvudvikten bör läggas vid landstingshuset/landstingsdelen. Denna del, som förutom landstingets plenisal skall inrymma landstingsutskottens sammanträdes- rum och dess kansli bör ges en utformning med hänsyn till dess funk-tion och betydelse såsom ram för landskapets lagstiftande församling. Självstyrelsemyndigheterna har sålunda eftersträvat viss monumentalitet och önskat att, med hänsyn till kompetensfördelningen mellan land-skabet och riket, de parlamentariska funktionerna understrykes. Denna del har sålunda i princip projekterats i kvalitetsklass I. Aulan, in-

formationsrummet, konferensrummet, arbetsrum, kansli och utskottsrum liksom kaféet har emellertid projekterats i förhöjd kvalitetsklass II. Personal-, restaurang och diverse utrymmen i kvalitetsklass II.

Muséet är projekterat i kvalitetsklass II, förutom kuben för utställningshallarna, som är projekterad i förhöjd kvalitetsklass II. Lantrådshuset är projekterad i kvalitetsklass II.

Nu föreliggande ritningar till självstyrelsegård, museum och turisthotell baserar sig, såsom nämnts, på det med första pris om Ålands förvaltnings- och kulturcentrum i Mariehamn 1966 belönade bidraget, utarbetat av arkitekt Helmer Stenros, Helsingfors. Första priset tilldelades främst på grund av helhetslösningen av självstyrelsegården och hotellet och den funktionellt utvecklingsbara självstyrelsegården med en väl avvägd monumental ställning i stadsbilden. Tävlingsförslaget har mest reviderats ifråga om muséets kub, som minskats avsevärt. I detaljmotivering antecknade prisnämnden om det segrande förslaget bl.a. följande: "Prisnämnden delar de åsikter som förslagsställaren redovisat som underlag för stadsplanlösningen med byggnaderhas placering inom området mellan Strandgatan och östra huvudleden, med självstyrelsegården som arkitektonisk höjdpunkt vid Torget och hotellets nära anknytning till affärscentrum. Med den valda målsättningen har denna anläggning samkomponerats till en helhetsverkan i stadsbilden och en funktionellt motiverad inbördes närhet, som tillvaratar värdena i stadens skala och utvecklar den vidare i vackra rums- och volymrelationer, samtidigt som önskemålet om en monumental verkan av självstyrelsegården tillgodosätts på ett nyanserat sätt."

Byggnadsstyrelsens utlåtande.

Skissritningarna till ifrågavarande byggnader, jämte kort arbetsbeskrivning, översändes den 24 februari 1967 till byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen konstaterade, att den icke kunde giva något utlåtande förrän statens byggnadsprogramkommitté godkänt rumsprogrammet samt kvalitetsklassen. Den 13 april översände byggnadsstyrelsen samtliga handlingar till finansministeriet, som den 15 i samma månad vidarebefordrade dem till statens byggnadsprogramkommitté. Denna begärde den 18 april av landskapsstyrelsen kompletterande uppgifter, vilka översändes den 12 maj. Statens byggnadsprogramkommitté avgav sitt utlåtande direkt till byggnadsstyrelsen den 7 juni, som slutligen i skrivelse av den 15 augusti delgav landskapsstyrelsen sina synpunkter på planeringen och ritningarna. Byggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande bl.a. framhållit att utformningen av projektet i anseende till det arkitektoniska helhetsgreppet är lyckad och kan användas såsom grund för den fortsatta pla-

neringen. Utlåtandet i övrigt går icke direkt in på detaljutformningen av byggnaderna. Bedömningen härvidlag är också i hög grad beroende av den kvalitetsklass, som kan godtagas. Byggnadsstyrelsen synes ifråga om kvalitetsbedömningen stöda sig på statens byggnads-programkommitte, som i sitt utlåtande närmare preciserat sin åsikt om byggnadernas kvalitetsklass.

Byggnadsprogramkommittén säger sig i sitt utlåtande tillstyrka byggandet av de ifrågavarande byggnaderna enligt kvalitetsklass III, dock så, att vissa representationsutrymmen eventuellt kan byggas i kvalitetsklass II.

Byggnadsprogramkommittén har synbarligen utgått från felaktiga förutsättningar vid bedömning av kvalitetsklassen. Såsom ovan framgår motsvarar huvuddelen av självstyrelsegårdens ämbetsverksfunktioner rent principiellt sett högre nivå än en länsstyrelses funktioner i riket, och landstingsdelens funktioner motsvaras av riksdagens funktioner. Det är därför fullt motiverat att kanslihuset/ämbetsverksdelen utföres i huvudsak i kvalitetsklass II, delvis i förhöjd kvalitetsklass II, och att landstingshuset/landstingsdelen utföres i kvalitetsklass I respektive förhöjd kvalitetsklass II.

Beträffande de anmärkningar byggnadsprogramkommittén anfört ifråga om rumsprogrammet och storleken av rummen har landskapets byggnadskommitté granskat dessa och funnit att rumsstorlekarna enligt skissritningarna i vissa fall överskred och i andra fall underskred de av staten tillämpade normerna. En översyn har verkställts och justeringar av rumsstorleken har gjorts och beaktats i de nu föreliggande ritningarna i skala 1:100, såvida icke särskilda skäl motiverat avvikelser från byggnadsprogramkommitténs rättelseförslag. Anmärkningarna mot plenisalens kub och särskilda övriga utrymmen torde i huvudsak vara avhängiga av kvalitetsklassen. Beträffande ämbetsverksdelens korridorer har landskapets byggnadskommitté granskat planlösningen och genomfört erforderliga ändringar. Med hänsyn till att byggnadsstyrelsen icke velat godkänna marmor som fasadmateriäl har byggnadskommittén gått in för klinker som genomgående fasadbeklädnadsmateriäl. Den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta terasseringen mellan självstyrelsegården och turisthotellet är nödvändig bl.a. med hänsyn till stadsplanemässiga synpunkter, vilka framförts också av stadens myndigheter.

För vinnande av tid har nu föreliggande ritningar översänts till byggnadsstyrelsen för utlåtande emedan redan då byggnadsstyrelsens förhandsutlåtande begärdes förutsattes att de slutliga ritningarna av Ålandsdelegationen kommer att överstyras till byggnadsstyrelsen för

skilt utlåtande.

Allmänt.

I landstingets framställning av år 1962 har redogjorts för den då rådande situationen ifråga om ämbetslokaler för landskapsmyndigheterna. Där konstaterades, att landskapsförvaltningen arbetade på 13 olika platser i härför upphyrda lokaler ute i staden, av vilka de flesta, även med beaktande av rådande förhållanden, kunde anses såsom helt tillfälliga lösningar. På grund av det ökade utrymmesbehovet och stadens anspråk på vissa utrymmen i stadshuset, som tidigare dispomerats av landstinget, har sedermera såväl för forstavdelningen som för lantbruksavdelningen vid landskapsstyrelsen upphyrts särskilda lokaliteter ute i staden. Detta har givetvis ytterligare medfört försämring av arbetseffektiviteten såväl ifråga om personalen som ifråga om den kon-
torstekniska sidan.

Som grund för föreliggande ritningar har, såvitt det gäller rumsplaneringar, förelegat av landskapsstyrelsen på basen av det aktuella behovet uppgjort rumsprogram.

Ritningar och arbetsbeskrivningar har presenterats för Ålandsdelegationen vid dess sammanträde i Mariehamn den 22 augusti innevarande år.

Byggnadsvolymen och dess uppdelning på olika enheter, beräknade byggnadskostnader, inklusive fast inredning, beräknad byggnadstid och beräknad fördelning av byggnadskostnader per byggnadsår framgår av bilagor.

Såsom bilaga fogas även motsvarande framställning angående uppförande av turisthotell i Mariehamn, vilken anläggning ju samkomponerats med självstyrelsegården både arkitektoniskt och funktionellt, sistnämnda bl.a. genom gemensam värmecentral och sammankopplad parkeringsanläggning.

Med hänvisning till ovensagda får landskapsstyrelsen föreslå Landstinget

att Landstinget till Ålandsdelegationen gör
följande framställning.

"Till Ålandsdelegationen

från Ålands landsting.

Ålands landsting ..... parkeringsanläggning.

Med hänvisning till ovanstående och bifogade handlingar får Ålands landsting härmed vördsamt hemställa

att Ålandsdelegationen skulle bevilja land-
skapet Åland ett extraordinarie anslag om

-7-

14.895.000 mark för uppförande av landskapets självstyrelsegård jämte museibyggnad och ämbetsbostad för lantrådet, samt parkeringsanläggningar och med Ålands turisthotell gemensamma tekniska anläggningar och befolkningskydd.

Mariehamn, den ..... 1967.

På landstingets vägnar:

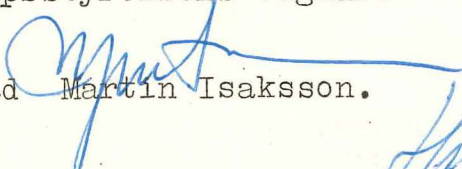
.....
talman.

.....
vicetalman.

.....
vicetalman."

Mariehamn, den 4 december 1967.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd Martin Isaksson.

Landskapskamrer

 Henrik Gustafsson.

Bilagor:

Ritningar, skala 1:100

Kortfattad arbetsbeskrivning

Kostnadskalkyler: 1) Totalkostnader

2) Eg. byggnadstekniska arbeten

3) Fördelning per år

PM ang. byggnadskostnaderna

Tidsplan

Stadsplaneförslag

Självstyrelsegården m.m. och hotellet.

	<u>Självstyrelsegården, muséet, ämbetsbostad</u>	<u>Hotellet</u>
byggnadskostnader	11.780.000	8.010.000
parkeringsplatser	1.150.000	1.350.000
befolkningsskydd	270.000	210.000
	13.200.000	9.570.000
inredning, lösöre		600.000
- självstyrelsegården	400.000	
- muséet	150.000	
arkitektarvode	570.000	390.000
konstruktörsarvoden	190.000	110.000
övriga sakkunnigarvoden	210.000	140.000
övervakning och administration	45.000	15.000
gatuarbeten	130.000	70.000
	14.895.000	10.895.000
	tid.beviljat för ritn. ./.	250.000
		10.645.000

Summa mk 25.540.000
=====

Översättning.

Esko Salonen
byggmästare
Hagalund.

Kostnadskalkyl: Ålands förvaltnings- och kulturcentrum, Mariehamn.

	Självstyrelse- gården	Muséet, lantrå- dets ämbetsbo- stad och värme- central	Andel i parke- ringsplatsen o. terrassen	Andel i befolk- ningsskydd	Sammanlagt
	43.000 m ³	16.400 m ³	25.800 m ³ $\frac{112}{252}$	4.600 m ³ $\frac{230}{405}$	
1. Byggnadstekniska arbeten	6.000.000	2.200.000	1.000.000	200.000	9.400.000
2. Vatten-, varmvatten- o. sanitetsarbeten	650.000	250.000	50.000	20.000	970.000
3. Värme- o. luftkonditio- neringsarbeten					
-normal radiatoruppvärmn. o. maskinell utsugning	280.000	80.000			360.000
-befuktning, varmluftin- blåsn. o. maskinell utsugn.		250.000		30.000	280.000
-befuktning, varmluftin- blåsn., inblåsn. av kyld luft o. maskinell utsugn. o. maskinell utsugning	820.000				820.000
-maskinell utsugning			50.000		50.000
4. El-tekniska arbeten	1.000.000	250.000	50.000	20.000	1.320.000
Summa mk	8.750.000	3.030.000	1.150.000	270.000	13.200.000

Hagalund 8.11 1967.

Esko Salonen

<u>Ålands förvaltnings- och kulturcentrum.</u>	År <u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>Summa</u>
<u>Finansieringsplan.</u>				
<u>Självstyrelsegården, muséet, lantrådets</u> <u>bostad, tekniska utrymmen och andel i</u> <u>parkerings- och befolkningsskyddsanlägg-</u> <u>ningar .....</u>	4.300.000	6.700.000	3.895.000	14.895.000
<u>Hotellet jämte andel i parkerings- och</u> <u>befolkningsskyddsanläggningar .....</u>	1.950.000	4.900.000	2.795.000	10.645.000
<u>Summa mark</u>	<u>6.250.000</u>	<u>11.600.000</u>	<u>6.690.000</u>	<u>25.540.000</u>

översättning.

PM angående byggnadskostnaderna för Ålands självstyrelse- och kulturcentrum.

Ytterväggar: Den enligt de ursprungliga planerna slipade vita marmorn skulle man för det första kunna förbilliga genom att ytbehandla den sågade ytan med sandblästring eller låta ytan vara sågad. Andra alternativ vore att man skulle använda gråaktig marmor, vilken skulle vara billigare, ytbehandlingar som ovan.

Användning av sågad kalksten på ytterväggarna är kanske riskfyllt på grund av i den ingående kritan, som genom inverkan av regn kan rinna bort, lämnande en mer eller mindre fårad yta och vars väderbeständigheter enligt fackkunniga också annars är ifrågasatt.

Klinker på ytterväggarna är rätt fastsatta ett pålitligt ytterväggsmaterial och nedbringar kostnaderna med c. 0,8 milj. mark.

Den rostfria plåten i föreslagen omfattning kommer att bli anmärkningsvärt dyr, ehuru dess obestridliga hållbarhet och värde också motsvara dess pris. Användningen av elegerad aluminium skulle bli betydligt billigare och borde kanske beaktas vid försök att pressa ned kostnaderna.

Värmeglasfönsterna med bronserade stålkarmar är obetingat av bästa möjliga klass men också till kostnaderna det dyraste. Såvida man önskar avstå från dessa skulle det kanske vara skäl att överväga en ändring till fönster vars ytterkarmar är av metall och innerkarmar av trä med normalglas.

I Ämbetsverksdelens kansli m.fl. motsvarande utrymmen finns möjlighet att nedbringa kostnaderna genom att ersätta innertakens lautexskivor med gipsonit. Mosaikytorna på korridorernas väggar skulle bli mycket dyrt, varför de kanske borde göras enbart såsom målade betongelement.

Sessionssalen m.fl. till den anslutande delar är beträffande standarden av hög klass på den maskintekniska sidan med luftkonditioneringar innefattande fullständig luftfuktighet och avkylningsanläggningar. Möjligheter till billigare lösningar mycket små om man inte önskar sänka standarden.

Hotellet är planerat i förstklassig standard. Såsom specialanläggningar observeras egen simhall och utomhusbassäng. Kostnaderna kan man naturligtvis nedbringa genom att sänka standarden men om det finns orsak härtill är ifrågasatt, om hotellet skall vara av internationell standard.

Allmänt: Placeringen av de olika delarna i byggnadsprojektet och byggnadsområdets storlek inverkar också för sin del på kostnaderna. Speciellt bör också observeras, att byggnadsobjektet är på Åland, varför nästan allt material skall transporteras sjövägen. Specialarbetare bör betalas dagtraktamenten, resor m.m.

Devalveringens inverkan på priserna är beaktad. I kostnadskalkylerna har beaktats ovannämnda kostnadsnedbringande alternativ.

Hagalund, den 8 november 1967.

Esko Salonen,
byggmästare, Hagalund.

för byggande av självstyrelsegården, muséet och turisthotellet enligt byggnadskommitténs betänkande 2.11.6

[illegible]

Entreprenad- Byggnadstid för självstyrelsegården (47.000 m³), muséet, lantrådets ämbetsbostad o.
anbud gemensamma tekniska utrymmen (15.700 m³), parkeringsanläggning under terrass (26.000 m³)
befolkningsskyddsrum (4.100 m³) samt för turisthotellet (35.000 m³) = 21 månader - Tur-
risthotellet bör om möjligt vara färdigt för användning redan april 1970.